

BERTA ISLA

Javier Marías (Madrid, 1951). Çocukluğunun bir kısmı, babasının çeşitli okullarda ders verdiği ABD’de geçti. Madrid’deki *Colegio Estudio*’dan mezun oldu. Marías yazmaya erken yaşlarında başladı. *Mientras ellas duermen*’deki hikâyelerden biri olan “La vida y la muerte de Marcelino Iturriaga”yı yazdığında 14; ilk romanı *Los dominios del lobo*’yu yazdığında ise 17 yaşındaydı. Madrid Complutense Üniversitesi’ne girince, İngilizceden İspanyolcaya çeviri yapmaya başladı. Updike, Hardy, Conrad, Nabokov, Faulkner, Kipling, James, Stevenson, Browne ve Shakespeare İspanyolcaya çevirdiği yazarlar arasındadır. 1979 yılında Sterne’ün eseri *Tristram Shandy*’den yaptığı çevirisiyle *Premio de traducción Fray Luis de León*’a layık görüldü. 1983-1985 yılları arasında Oxford Üniversitesi’nde İspanyol Edebiyatı ile Çeviri Kuramları dersleri verdi. Marías 1986’da *El hombre sentimental*’ı, 1988’de de konusu Oxford Üniversitesi’nde geçen *Todas las almas*’ı, 1992’de *Corazón tan blanco*’yu (*Beyaz Kalp*, YKY, 2016) yayımladı. 1994’te çıkan romanı *Mañana en la batalla piensa en mí* (*Yarın Savaşta Beni Düşün*, YKY, 2016), Venezuela *Premio Rómulo Gallegos*’a layık görüldü. Marías’ın 1986’dan itibaren yazdığı romanların kahramanların hepsi çevirmenlerdir. Bunda bizzat çevirmen olarak yaşadıklarından esinlenmiştir. 2002’de Marías üçlemesinin ilk kitabı olan *Tu rostro mañana 1. Fiebre y lanza*’yı (*Yarınki Yüzün, Cilt 1: Ateş ve Mızrak*, Metis Yay., 2011), 2004’te ikinci cildi *Tu rostro mañana 2. Baile y sueño*’yu (*Yarınki Yüzün, Cilt 2: Dans ve Rüya*, Metis Yay., 2011), 2007’de son cildi *Tu rostro mañana 3. Veneno y sombra y adiós*’u (*Yarınki Yüzün, Cilt 3: Zehir, Gölge, Veda*, Metis Yay., 2012) yayımladı. *Los enamoramientos* 2011’de (*Karasevdalılar*, YKY, 2015), *Así empieza lo malo* ise 2014’te (*Acı Bir Başlangıç Bu*, YKY, 2018) yayımlandı. *Berta Isla* ise 2017’de (YKY, 2019) okurlarıyla buluştu.

Şimdiye kadar, roman, öykü, deneme türünde pek çok kitabı yayımlanan Marías’ın eserleri elliye yakın dile çevrilmiştir.

Marías, *Reino de Redonda* adlı küçük çaplı bir yayınevi işletmektedir. Haftalık olarak *El País* gazetesine yazılar yazmaktadır. 2006’da *Real Academia Española* üyeliğine seçildi. 2013’te prestijli bir ödül olan *Prix Formentor*’a layık görüldü.

Neyyire Gül Işık Yükseköğrenimini İtalya’da Floransa Üniversitesi Edebiyat ve Felsefe Fakültesi’nde yaptı. Yurda dönünce İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız ve Roman Dilleri ve Edebiyatları Bölümü’ne okutman olarak girdi (1971). 1986’da yeni kurulan İspanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nın yönetimine atandı. Bu görevlerini 1997 güzüne değin kesintisiz sürdürdü.

Madrid Complutense Üniversitesi’nde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi. Halen İspanya’da çevirmenlik uğraşını sürdürüyor.

Montale’nin *Şiir Evreninde Anlamsal Yapılar* (1978), *İspanya, Bir Başka Avrupa* (1991) başlıklı kitaplarından başka, Italo Svevo, Italo Calvino, Leonardo Sciascia, Juan Goytisolo, Ortega y Gasset, Antonio Muñoz Molina, Giorgio Bassani gibi yazarlardan çeşitli çeviriler yapmış; I. Svevo’nun *Zeno’nun Bilinci* kitabıyla Azra Erhat Çeviri Ödülü’nü almıştır.

Javier Marias'ın
YKY'deki kitapları

Karasevdalılar (2015)

Beyaz Kalp (2016)

Yarın Savaşta Beni Düşün (2016)

Acı Bir Başlangıç Bu (2018)

Berta Isla (2019)

JAVIER MARÍAS

Berta Isla

Roman

Çeviren
Neyyire Gül Işık

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5356
Edebiyat - 1526

Berta Isla / Javier Marias
Özgün adı: **Berta Isla**
İspanyolcadan çeviren: **Neyyire Gül Işık**

Kitap editörü: **Ersel Topraktepe**
Düzeltili: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Merve Çakıroğlu**

Baskı: Elma Basım Yayın İletişim Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No: 162/7 Küçükçekmece / İstanbul
Telefon: (0 212) 697 30 30
Sertifika No: 12058

Çeviriye temel alınan baskı: Alfaguara, Barcelona, 2017
1. baskı: İstanbul, Mayıs 2019
ISBN 978-975-08-4478-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2018
Sertifika No: 12334
© Javier Marias, 2017

Bu kitabın telif hakları Casanovas & Lynch Literary Agency ve
Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

*Carme L3pez Mercader'e
dikkatle bakan g3zlerine
dikkatle dinleyen kulaklarına
en iyi 3g3d3 veren sesine*

*Ve hiç niyetlenmeksizin bana
her zaman başarılı alıntılar sunan
Eric Southworth'a,
nice yıllık dostluğumuzun ardından.*

Kocası gerçekten kocası mıydı, bir süre ondan emin olamadı, hani insan uykuyla uyanıklık arasında, düşünüyor mu yoksa düş mü görüyor, hâlâ zihninin yönetiminde mi yoksa tükenip ipin ucunu kaçırmış mı bilemez ya, işte ona benzer bir şey. Bazen kocası olduğunu, bazen kocası olmadığını sanıyordu, bazen hiçbir şey sanmayıp yaşantısını onunla birlikte ya da ona benzeyen, ondan daha ileri yaştaki o erkekle sürdürmeye karar veriyordu. Ama onun yokluğu sırasında, kendi yaşı da kendi açısından ilerlemişti, evlendiğinde pek gençti.

Bunlar en iyi dönemlerdi, en sakin, en mutluluk verici, en uyumlu dönemler, fakat asla uzun sürmüyorlardı, böyle bir sorunu, böyle bir kuşkuyu göz ardı etmek kolay değildir. Birkaç hafta boyunca bunu bir kenara itmeyi, kafa yormayı gerektirmeyen gündelik yaşantıya dalmayı başarıyordu. Yeryüzü sakinlerinin çoğunun hiç sorunsuzca keyfini sürdükleri şeydir bu, günlerin başladığını, bir eğri çizerek geçtiğini ve son bulduğunu seyretmekle yetinirler. O zaman bir kapanışın, bir ara verişin, bir ayrım ya da bir sınırın var olduğunu vehmederler, uykuya dalmanın verdiği duraklamanın, ama aslında yoktur: Zaman ilerleyişini ve işleyişini sürdürür, yalnız bedenimizde değil, bilincimizde de, derin uykulara dalmamız ya da uyanık, tetikte durmamız zamanın umurunda değildir, uykusuz dolaşmamıza ya da gece nöbetlerindeki acemi askerler misali irademiz dışında gözlerimizin kapanmasına kayıtsızdır, kim bilir neden, belki de herkes uyurken nöbet tutan kişiye bu nöbetler hiç tutulmamış gibi geldiğinden ötürü hayalî denilir bunlara, tabii asker nöbeti sürdürebilmiş ve tutuklanmamayı, savaş zamanıysa kurşuna dizilmemeyi başarmışsa. Karşı konulmaz bir anlık uyuklama, bakarsın insanın ölümüne neden olur ya da sonsuza değin uyumasına. Amma da çok tehlike yatar her şeyde.

Kocasının kocası olduğunu sandığı zamanlar kendini pek huzurlu duymuyor, yatağından güne başlamaya pek hevesli kalkmıyordu,

uzun süre beklendikten sonra artık gerçekleşmiş ve beklenilmez olmuş şeye tutsak duyuyordu kendini; bekleyerek yaşamaya alışan kişi o bekleyişin sona ermesine asla izin vermez, zira o zaman soluduğu havanın yarısı elinden alınmış gibi olur. Kocasının kocası olmadığını sandığı zamanlar geceyi tedirgin ve suçlu geçiriyor, sevdiği kişiye karşı kapıldığı kuşkularla ve kendi kendine yönelttiği suçlamalarla yüzleşmemek için uyanmamayı diliyordu. Yüreğini sefilin biri gibi katılmış görmekten hoşlanmıyordu. Buna karşılık, hiçbir şey sanmamaya karar verdiği ya da sanmamayı başardığı dönemlerde, gizlenen kuşku, ertelenen belirsizlik kendisini çekiyordu, çünkü eninde sonunda geri dönecekti. Mutlak kesinlikte yaşamının sıkıcı olduğunu, bunun insanı bir tek yaşam sürmeye ya da aynı yaşamı hem gerçek hem hayali olmaya mahkûm ettiğini keşfetmişti, ve hiç kimse bu sonuncusundan tümüyle kaçınmaz. Öte yandan sürgit kuşkunun da dayanılır şey olmadığını keşfetmişti, çünkü kendi kendisini ve başkalarını, en çok da bir başkasını, en yakınındaki kişiyi dur durak bilmeksizin gözlemlemek ve güvenilir olmayan anılarla karşılaştırmak insanı perişan eder. Artık gözünün önünde bulunmayan şeyi hiç kimse net göremez, o şey az önce olmuş olsa ve biraz önce gitmiş kişinin kokusu ya da hoşnutsuzluğu hâlâ odanın havasında geziniyor olsa bile. Birinin bir kapıdan çıkıp gözden kaybolması, görüntüsünün bulanıklaşmaya başlamasına yeter, birini görmüyor olmak onu artık açık seçik görememek ya da hiç görememek için yeterlidir; işitmek için aynı şeyi söyleyebiliriz, dokunma duyusuna hiç değinmeyelim. İşler böyleyken, nice zaman önce olup bitmiş şeyleri insan nasıl olur da net bir biçimde ve sırasıyla anımsayabilir? On beş yirmi yıl önceki kocasını, kendisi haylidir uykuya dalmışken yatağa girip cinsel organını bedenine daldıran kocayı nasıl aynen hatırlayabilir insan? Tüm bunlar da silinir ve bulanıklaşır, askerlerin o hayali nöbetleri gibi. Hem belki bellekten en erken silinendir o.

Yarı İspanyol yarı İngiliz olan, Tom ya da Tomás Nevinson adlı kocası, her zaman böyle gamlara kapılmış biri değildi. Her zaman çevresine böyle bir tür istilacı sıkıntı yaymış değildi, şimdise yüreğinin derinliklerinde bir huzursuzluğu vardı, evin her yanına beraberinde götürüyor, dolayısıyla dipten yüzeye de vuruyordu. Onunla birlikte salona, yatak odasına, mutfağa yayılıyordu ya da başının üstünde bir fırtına onu her yerde izliyor, pek seyrek uzaklaşıyormuş gibiydi. Bu yüzden çok kısa konuşuyor, pek az soruyu yanıtlıyor, tehlikeli sorulara elbette hiç yanıt vermiyor ama zararsız soruları da yanıtız bırakıyordu. Tehlikeli sorular karşısında bilgi vermeye izinli olmadığı özüne sığmıyor ve fırsattan yararlanarak karısı Berta İsla'ya o izni asla vermeyeceklerini hatırlatıyordu: Aradan on yıllar da geçse, ecele yüz yüze de gelse, gittiği yerleri, yapıp ettiklerini, üstlendiği görevleri, onun yanında değilken sürdürdüğü yaşantıyı ona asla anlatamayacaktı. Berta'ya durumu öylece kabullenmek düşüyordu, o da kabulleniyordu. Kocasının öyle bir alanı ya da boyutu vardı ki, ilelebet karanlıkta kalacaktı, ilelebet kendi görüş ya da duyuş alanının dışında, reddedilen anlatı, yarı aralık gözü ya da miyop ya da daha doğrusu kör gözü olacaktı; bunu ancak kafasında kurgulayabilir ya da hayal edebilirdi.

“Hem zaten bilmemen daha iyi olur” demişti bir seferinde, zorunlu suskunluğu ara sıra biraz konuşmasını engellemiyordu, soyut şeyler söylüyordu, yerlere olsun kişilere olsun en ufak biçimde değinmiyordu. Çoğunlukla nahoş şeylerdi, sonu ya birileri ya da başkaları açısından felakete bitmeye mahkûm, oldukça hüzünlü öykülerdi; kırk yılın başı eğlenceli yanı olan şeyler de vardı, ama hemen her zaman çirkin ya da daha beteri, moral bozucu. Ve çoğu kez sonunda hep vicdan azabı duyuyorum. Bereket, çok sürmüyor, gelip geçiyor. Bereket, yaptığım şeyi unutuyorum, kurgulama olayların iyi yanı da bu, deneyimleri insanın kendisi yaşamıyor ya da onları yalnızca bir aktör gibi yaşıyor. Aktörler filmin çekimi ya

da temsil bittiğinde kendi kimliklerine geri döner, sonunda da bu hikâyeler her zaman dağılır gider. Aradan uzun süre geçtiğinde ancak düşte görülmüş ya da inanılması güç bir şeymiş gibi, her şekilde şüpheli, belirsiz bir anı bırakırlar. Hatta insanın kişiliğine uymayan bir anı, öyle ki insan kendi kendine, “Hayır, ben öyle bir davranışta bulunmuş olamam, belleğim beni aldatıyor, bir başka bendi o, bir yanlışlık var ortada” der. Ya da insan bir uyurgezermiş de kendi yapıp ettiklerinden habersizmiş gibi.

Berta Isla kısmen tanımadığı biriyle yaşadığını biliyordu. Ve yaşamının uzun dönemleri üstüne açıklama yapması yasaklanan biri giderek o yaşamın hiçbir yanı üstüne açıklama yapmama hakkını bulur kendinde. Ama öte yandan yine kısmen, ezelden beri varolmuş biriydi Tom, solunan hava gibi hayatın olmazsa olmaz bir parçasıydı. Ve kişi asla hava üstüne kafa yormaz.

Neredeyse çocukluklarından beri tanışıyorlardı, o zamanlar Tomás Nevinson neşeliydi, hafifti, ne sisi vardı ne gölgesi. Öğrenimini başlangıcından beri Madrid’de, Martínez Campos Caddesi’nde, Sorolla Müzesi’nin bitişiğindeki British Institute’ta sürdürmüştü; kurum, öğrencilerini o zamanlar orta dört diye anılan dönemi tamamlayınca, on üç on dört yaşlarındayken kaderlerine terk ediyor, \$ yani salıveriyordu. Beşinci, altıncı ve üniversite öncesi sınıfları başka bir okulda tamamlamak durumunda kalıyorlardı, önemli bir bölümü de Berta’nın okuduğu Estudio Koleji’ne geçiyordu, burayı tercih etmelerinin başlıca nedeni de okulun Franco döneminde İspanya’da yürürlükteki kurala uymayarak laik ve karma oluşuydu, üstelik o mahalleden uzaklaşmıyorlardı zira Estudio hemen yakındaki Miguel Ángel Caddesi’nde idi.

Feci çirkin ya da pek sevimsiz olmamaları koşuluyla, “yeni gelenler” yeniliklerinden ötürü, karşı cinsin aklını başından alıverirlerdi, Berta da genç Nevinson’a ilkelce ve körlemesine tutuluverdi. Çekingenlikle, kaçamak bakışlarla, tutkuyu perdeleyen gülücükler ve ufak tefek sohbetlerle başlaması zorunlu olan o aşklarda ilkel ve keyfi kararlar gibi, estetik ve böbürlenme de ağırlık taşır (insan çevresine bakınır, kendi kendine şöyle der: “İşte şu benim yanıma yakışacaktır”), yine de tutku derhal kök salar ve sonsuza değin yerinden kıvıldamayacak gibi gelir. Elbette ki kuramsal, hiçbir sınamaya sokulmayan, romanlardan, filmlerden öğrenilmiş bir sev-dalanmadır bu; ileriye dönük, durağan bir imgenin egemenliğindeki

bir tasarımdır: Genç kız kendisini o seçtiği kişiyle evli hayal eder, delikanlı da kızla. Ne gelişimi ne değişimi ne tarihçesi olan bir tablo misali, görüntü orada biter, ikisi de daha ilerisine gitme, kendilerini onlarla ilgisi olmayan, asla varmayacaklarını düşündükleri uzak mı uzak yaşlarda görme yetisinden yoksundurlar, doruğa ulaşmaktan başka şeyi gözlerinin önüne getiremezler, onun ötesinde her şey belirsizdir ve dizginlenir, ya da amacını elde etmektir, en berrak görüşlü ve cüretkârlar için. O zamanlar kadınlar bekârlığa veda ettiklerinde kendi soyadlarına bir 'de' eklerlerdi, onu kocanın soyadı izlerdi, Berta için de uzak geleceğindeki adının görsel ve sesçil etkileri bile seçimini destekliyordu: Serüvenler ya da egzotik manzaralar esinleyen Berta Isla de Nevinson adını almak (günün birinde işte aynen böyle yazan bir kartvizit taşıyacaktı; daha başka ne olacağı günü geldiğinde görülürdü), Berta Isla de Suárez adını almakla –Tom okula gelene değin hoşlandığı arkadaşının soyadıydı bu– aynı şey değildi.

Sınıfta Tom'a aynı ateşli ve kararlı gözleri diken ve emeller besleyen tek kız o olmamıştı. Gerçekte gelişi o ufak evrende genel bir dalgalanmaya neden oldu ve apaçık bir sahibesi belirene değin koskoca iki yarıyıl sürdü. Tomás Nevinson oldukça yakışıklıydı ve çoğundan uzun boyluydu, sarışına çalan saçlarını eski moda geriye doğru tarıyordu (kısayken kırklı yılların pilotları ya da demiryolcularınıninki gibi, daha uzattığında müzisyenlerinki gibi; çağın değişen eğilimlerine pek aykırı düştüğü olmuyordu; görsel merakı ya da belleği olanlar için, saçları en hacimli halindeyken ikinci sınıf aktör Dan Duryea'yı andırıyor, ünlü aktör Gérard Philipe'e yaklaşıyordu) ve tüm görünümüyle modalardan ve on beş yaşlarındayken binbir şekle bürünen ve hemen hiç kimsenin kaçınmadığı güvensizlik hallerinden pek etkilenmeyen birinin sağlamlığını yansıtıyordu. Kendi çağının tutsağı değilmiş de rastlantısal koşullara önem vermeksizin, çağının üstünden uçup gidermiş gibi bir izlenim veriyordu, halbuki insanın doğduğu gün, hatta yüzyıl da bu rastlantısal koşullardandır. Aslına bakılırsa yüz çizgileri hoş olmaktan öteye geçmiyordu, yani inkâr kabul etmez bir gençlik güzelliği örneği sayılmazdılar; ruhsuzluğun sınırındaydılar, aradan şöyle bir yirmi yıl geçince öyle olmaları kaçınılmazdı. Ama o zamanlar onu dolgun ve biçimli dudakları (belki de öpmekten çok, parmağını gezdirmeye, ellemeye çağıran dudaklar), içlerindeki güneşe ya

da ıstırap başlangıcına göre donuk ya da acılı bir pırıltı taşıyan kurşunî gözleri kurtarıyordu: Delici, tedirgin ve alışıldan daha yayvan gözler, dinginleştikleri enderdi ve görünümünün bütünüyle esinlediği huzurla çelişiyorlardı. Anormal bir şey seziliyordu o gözlerde ya da gelecekteki anormalliklerin habercisiydi, o zamanlar sanki uyanmalarına henüz sıra gelmemiş gibi pusuda ya da sinmiş beklıyorlardı, güçlerinin doruğuna varmaları için olgunlaşmaları ya kuluçkada kalmaları gerekiyordu. Burnunun bir seçkinliği yoktu, genişçeydi, tamamlanmamış gibiydi ya da en azından kayda değmezdi. Çenesi güçlüydü, biraz köşeli, öne çıkıktı, yüzüne kararlı bir hava veriyordu. Çekici ya da sevimli olan her şeyi bu kadardı, kişiliğine egemen olan yanı görünüşünden çok, alaycı, yüzeysel karakterindeydi, gücendirmeyen şakalara yatkındı, ne dış dünyada olup bitenleri ne kendi kafasında dönenleri tasa ederdi, zaten kafasındakileri sezinlemek yakınları şöyle dursun, kendisi için bile hiç kolay değildi: Nevinson içebakıştan kaçınıyor, kendi kişiliğinden ve kanılarından pek söz etmiyordu, sanki ikisini de çocuk oyunu ve vakit kaybı olarak görüyordu. Kendi kendini keşfeden, irdeleyen, gözlemleyen ve hangi tür insanlardan olduğunu bulabilmek için sabırsızlanarak çözümleyen ergenlerin tam tersiydi; öte yandan o irdeleme yararsızdır, çünkü ergen henüz tamamlanmış değildir, zaten o bilgiye ağırlıklı kararlar verilmedikçe erişilmez –şayet erişilirse, giderek değişmez ve kendini yadsımasa–, yaşandıkça oluşur, bir kez oluştu muydu da artık düzeltmek ve başka türlü olmak için çok geçtir. Her neyse, Tomás Nevinson kendini tanıtmakla da, herhalde kendini tanımakla da pek ilgilenmiyordu ya da ikinci süreci zaten tamamlamıştı, birinciyi de narsisistlerin harcı bir alışkanlık sayıyordu. O belki ailesinin İngiliz yarısından kaynaklanıyordu, ama sonuçta nasıl olduğunu kimse pek iyi bilmiyordu. Candan ve saydam, hatta sevecen görünümünün altında bir donukluğun, bir çekingenliğin sınırı vardı. Ve donukluğun en büyüğü diğerlerinin o içine sızılmaz kabuğun bilincinde olmayışları ya da ancak belli belirsiz sezinlemeleriydi.